

Летяк Н. С.,
студентка-магістрантка спеціальності «Початкова освіта»
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зміни, що відбуваються в сучасній початковій школі, зорієнтовані на перехід від знанневої до компетентнісної парадигми. Перед вчителями постає завдання передусім навчити дитину добирати та використовувати необхідний інструментарій для вирішення різних життєвих, особистісних, професійних обставин. В означеному сенсі актуалізується питання формування дослідницьких умінь у молодших школярів засобами ІКТ-технологій. Такі технології інтегрують у собі можливості книг, відеомагнітофону, телевізора, комп'ютера та є тим необхідним ресурсом за допомогою якого можна досягти поставленої мети у створенні індивідуального освітнього продукту.

Під час використання ІКТ-технологій в учнів формуються такі дослідницькі уміння, як: уміння ставити проблему, шукати шляхи та добирати засоби для її вирішення, здійснювати пошук, відбір та систематизацію необхідних джерел, узагальнювати інформацію, інтерпретувати отримані дані, проектувати (моделювати) освітній продукт, презентувати результати власної діяльності.

Названі уміння формуються як у процесі урочної, так і позаурочної діяльності. ІКТ-технології слугують допоміжними засобами у формуванні дослідницьких умінь учнів й мають низку переваг, зокрема [1]:

- підвищують ефективність уроків;
- сприяють реалізації індивідуальної, групової, самостійної роботи учнів;
- забезпечують зовнішню і внутрішню диференціацію навчання;

- візуалізують урок й дають можливість використовувати різноплановий дидактичний матеріал;
- задовольняють потребу учнів у пізнавальній активності;
- формують навички дослідницької роботи учнів, уміння учнів працювати з різними довідковими системами, електронними бібліотеками та іншими інформаційними ресурсами;
- проектувати та презентувати результати індивідуальної чи/або групової роботи [4].

Широко вчителями використовуються ІКТ-технології й у позаурочній діяльності, зокрема у формі виконання учнями індивідуальних завдань, самостійної роботи, підготовки інформаційних повідомлень та проектів для виховних, тематичних заходів тощо.

Формування інтересу учнів до дослідницько-пошукової роботи відбувається тоді, коли педагог досконало знає можливості своїх учнів, підтримує у них бажання до пізнання, ініціативу, спонукає їх до висловлювання думок, ідей, самостійного пошуку, створює ситуацію успіху й мотивує на результат [5].

Однією із поширених форм використання ІКТ-технологій як засобу формування дослідницьких умінь учнів початкової школи є проектна діяльність. В «Енциклопедії освіти» зазначено, що проектна діяльність – це «конструктивна і продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату у процесі цілепокладання, планування й здійснення проекту» [2, с. 717]. У перебігу такої діяльності учні мають можливість створювати (самостійно чи колективно) проект, що може бути реалізований як у межах вивчення навчального предмету, так і за бажанням самих учнів. Тематика проектів може визначатися також уподобаннями самих авторів (учнів). Вони можуть мати навчальне, соціальне, волонтерське та інше спрямування.

Складниками проекту є: проблема, що потребує вирішення, дослідницькій інструментарій, засоби та ресурси, план виконання, комплекс дій, який

завершується створенням творчого індивідуального чи/або колективного продукту [3].

Вивчення теоретичних джерел уможливило з'ясування, що у початковій школі використовуються такі види учнівських проєктів, як: презентація, електронна газета, віртуальні екскурсії, електронне портфоліо, електронна соціальна реклама, тощо.

Аналіз теоретичних джерел із проблеми формування дослідницьких умінь учнів початкової школи, вивчення досвіду загальноосвітніх навчальних закладів дає можливість виокремити низку особливостей, які необхідно враховувати педагогам у формуванні в учнів таких умінь, зокрема це: діагностування дослідницьких умінь учнів з метою з'ясування: які дослідницькі уміння вже сформовані в учнів, а які потребують формування; вивчення пізнавальних потреб, інтересів учнів, досвіду їхньої участі у пошуково-дослідницькій діяльності; заохочення самостійності, ініціативності учнів, створення в класі атмосфери творчості, навчального пошуку та пізнання; оприлюднення та презентація учнівських освітніх продуктів.

Література

1. Афанасьєва О.В. Использование ИКТ в образовательном процессе. [Електронний ресурс]. – <http://pedsovet.org/>. – Режим доступу: http://pedsovet.org/publikatsii/option,com_mtree/task,viewlink/link_id,2048/Itemid,5461288.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Онопрієнко О. Система навчальних проєктів з курсу «Основи здоров'я» / О. Онопрієнко // Початкова школа : науково-методичний журнал. – № 5.– №9. – С.35-37.
4. Организация исследовательской деятельности учащихся в условиях реализации ФГОС. 1-4 классы / [Т.А. Кобзарева, И.Г. Судак, Т.В. Елифференко и др.]. – Учитель, 2015. – 167 с.
5. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О. М. Любарська, та ін.; [заг. ред. О. М. Пехоти]. – К.: А. С.К., 2001. – 256 с.